

I έκθεση Ζολώτα

Η φετεινή έκθεση του διοικητού της Τραπέζης της Ελλάδος καθηγητή κ. Ξεν. Ζολώτα προς την τακτική ετήσια γενική συνέλευση των μετόχων (30 Απριλίου) δέν διαφέρει στη διάρθρωση της που έχει παραδοσιακά διαμορφωθεί.

Αφού αναφέρεται στ' αποτελέσματα της χρήσεως 1980 όπως εμφανίζονται στον ισολογισμό που δημοσιεύτηκε ήδη στην «Οικονομική Πορεία» (τεύχος 3 σελίδες 62 και 63) και αναλύθηκε από τό συνεργάτη μας κ. Γ. Σαπουντζάκη λεπτομερειακά και επιστημονικά (τεύχος 4 σελίδες 25 έως 28) προχωρεί: α) στις γενικές οικονομικές εξελίξεις και προοπτικές, β) στα πρόβλήματα νομισματικής πολιτικής που αποτελούν και τό κύριο αντικείμενο της Τραπέζης της Ελλάδος γ) Στην ένταξη στην ΕΟΚ και στις προοπτικές της ελληνικής οικονομίας και δ) Στις οικονομικές εξελίξεις κατά τό 1980. Οι υποδείξεις για την ακολουθητέα οικονομική πολιτική δέν αποτελούν φέτος ξεχωριστό κεφάλαιο, αλλά περιέχονται μέσα στα επί μέρους κεφάλαια της έκθέσεως.

Διαπιστώνει ό κ. Ζολώτας επιβράδυνση στό ρυθμό αύξησεως του ακαθάριστου εθνικού προϊόντος (Α.Ε.Π.) που για τό 1980 ήταν 1,9% έναντι 3,7% τό 1979 και 6,4% τό 1978. Αιτίες της εξελίξεως αυτής, ό κ. Διοικητής αναφέρει: Τήν ανατίμηση του πετρελαίου, τήν ανατίμηση του δολλαρίου, τήν αύξηση της τελικής ζήτησεως τήν περιοριστική πολιτική που εφαρμόστηκε από τό 6' εξάμηνο του 1979 και τήν οικονομική ύφεση στις περισσότερες χώρες του Ο.Ο.Σ.Α.

Παρ' όλα αυτά ό κ. καθηγητής σημειώνει μέ ικανοποίηση τή συγκράτηση της ανεργίας σέ χαμηλά επίπεδα (2,5%), ενώ για τις επενδύσεις παρατηρεί ότι, σέ σταθερές τιμές μειώθηκαν κατά 8,3% έναντι (μειώσεως, επίσης) κατά 7,9% τό 1979 και κατά 6% τό 1978.

Ο πληθωρισμός τό 1980 αύξήθηκε μέ ρυθμό 26,2% έναντι 24,8% τό 1979. Αιτίες: η ταχύτερη αύξηση του κόστους της εργασίας (μισθοί και ημερομίσθια) ή μεγαλύτερη αύξηση των αγροτικών τιμών και ιδιαίτερα των τιμών των ειδών διατροφής, οι κερδοσκοπικές τάσεις, ή κατάργηση ορισμένων επιδοτήσεων και τά μεγάλα έλλειμματα του δημόσιου τομέα.

Τόνωση της ζήτησεως

«Μέ βάση τά σημερινά δεδομένα -παρατηρεί ό κ. Ζολώτας- κυρίως τήν αβεβαιότητα που επικρατεί διεθνώς, είναι δύσκολο νά προσδιοριστεί ή έκταση και ή πιθανή χρονική διάρκεια της οικονομικής ύφεσεως. Οι εξελίξεις των δεκτών τιμών καταναλωτή και χονδρικής πωλήσεως επισημαίνουν ότι οι πληθωριστικές πιέσεις εξακολούθησαν νά είναι ισχυρές και κατά τους πρώτους μήνες του τρέχοντος έτους, ενώ παράλληλα τό πρόβλημα του ισοζυγίου πληρωμών καθίσταται σέ κάποιο βαθμό διαρθρωτικό, μετά τήν πρόσθετη σημαντική επιβάρυνση του από τις άλλοεπάλλινες αυξήσεις της τιμής του πετρελαίου. Δυσχερείες προέρχονται επίσης από τό ότι ή υποχώρηση της οικονομικής δραστηριότητας συμπίστει μέ κάποια επιδείνωση στην περίοδο υποτονικότητας των παρα-

γωγικών επενδύσεων κατά τήν οποία ή οικονομική άνοδος στηρίχτηκε στην τόνωση της έσωτερικής ζήτησεως, ενώ παραμελήθηκε ή πλευρά της προσφοράς (μέ τήν έννοια του έκσυγχρονισμού και της ενισχύσεως του παραγωγικού δυναμικού της χώρας και της προωθήσεως των αναγκαίων διαρθρωτικών μεταβολών στην οικονομία).

Περιοριστική πολιτική

Οι πιο πάνω διαπιστώσεις και παρατηρήσεις επισημαίνουν ότι, κάτω από τις σημερινές έσωτερικές και διεθνείς οικονομικές συνθήκες, δέν υπάρχουν περιθώρια για άσκηση επεκτατικής δημοσιονομικής, νομισματικής και εισοδηματικής πολιτικής. Μιά τέτοια πολιτική δέν παρέχει λύση, γιατί θά όδηγούσε σέ περαιτέρω ένισχυση των πληθωριστικών πιέσεων και σέ μεγαλύτερη διεύρυνση του έλλειμματος του ισοζυγίου πληρωμών. Ο μόνος ασφαλής και αποτελεσματικός τρόπος για τήν ανάκαμψη της οικονομικής δραστηριότητας είναι ή βαθμιαία υποχώρηση του πληθωρισμού, που θά συντελέσει στην ένισχυση των πραγματικών εισοδημάτων και της ζήτησεως.

Πρώτα αντιπληθωρισμός

Τονίζεται ότι ή μείωση του πληθωρισμού και ή εξαθένιση των πληθωριστικών προσδοκιών είναι αναγκαία προϋπόθεση και για τή βελτίωση της κατανομής των οικονομικών πόρων προς τήν κατεύθυνση των παραγωγικών επενδύσεων και τή μείωση του έλλειμματος του ισοζυγίου πληρωμών. Όπως επανειλημμένα έχει τονιστεί, για τήν καταπολέμηση του στασιμοληθωρισμού, οι προσπάθειες πρέπει νά συγκεντρωθούν στην πλευρά της προσφοράς, κυρίως στην τόνωση και στή βελτίωση της διαρθρώσεως των παραγωγικών επενδύσεων και στην αύξηση της παραγωγικότητας.»

Τό ισοζύγιο πληρωμών από τά μέσα του 1980 μεταστράφηκε μέ αποτέλεσμα τό έλλειμμα νά συγκρατηθεί στα 2217 εκατομμύρια δολάρια (1882 εκ. τό 1979) και θά ήταν μικρότερο άν ή δαπάνη για πετρέλαιο δέν αύξαινε κατά 947 εκ. δολάρια. Παραπέρα ό κ. Διοικητής αναλύει τό έμπορικό ισοζύγιο και των άόηλων πόρων, αναφέρεται στο έξωτερικό δανεισμό για τήν κάλυψη των έλλειμμάτων, υπογραμμίζει τήν επιβράδυνση των ρυθμών αύξησεως των εισπράξεων από εξαγωγές αγαθών και υπηρεσιών και καταλήγει:

«Οι πιο πάνω διαπιστώσεις επισημαίνουν ότι ορισμένοι εθνικοί, παροδικής όμως φύσεως, παράγοντες συνέβαλαν στή συγκράτηση του έλλειμματος των τρεχουσών συναλλαγών κατά τό περασμένο έτος, γεγονός που ένισχύει τήν άποψη ότι τό πρόβλημα είναι, σέ σημαντικό βαθμό, διαρθρωτικό. Τις διαρθρωτικές αδυναμίες του ισοζυγίου πληρωμών επιτείνουν ή ενεργειακή κρίση, ή διεθνής οικονομική ύφεση και ή ανατίμηση του δολλαρίου τους τελευταίους μήνες.»

Της συναλλαγματικής πολιτικής στόχος έμεινε και συνεχίστηκε στους πρώτους μήνες του 1981 ή διατήρηση της ανταγωνιστικότητας των ελληνικών προϊόντων. Αναφέρονται οι δυσκολίες στην άσκηση της συναλλαγματικής πολιτικής και εξηγείται ότι:

Οι σημαντικές διακυμάνσεις των συναλλαγματικών

ισοτιμιών των κύριων νομισμάτων κατά το 1980 δημιουργήσαν ιδιαίτερα προβλήματα στην άσκηση της συναλλαγματικής πολιτικής. Κατά το πρώτο τρίμηνο του 1980 η δραχμή υποτιμήθηκε (μέση σταθμική ισοτιμία) κατά 2,4%. Τουτό ήταν το αποτέλεσμα της σημαντικής ανατιμώσεως του δολλαρίου στις διεθνείς συναλλαγμάτων (κατά 12,2% έναντι του γερμανικού μάρκου). Στο δεύτερο τρίμηνο του έτους σημειώθηκε υποχώρηση της δραχμής τόσο έναντι του δολλαρίου όσο και έναντι των νομισμάτων του Ευρωπαϊκού Νομισματικού Συστήματος. Η υποχώρηση αυτή της δραχμής ήταν συνέπεια της διευρύνσεως του ελλείμματος στις εξωτερικές συναλλαγές της χώρας, αλλά και αναγκαία για την αποκατάσταση της ανταγωνιστικότητας της ελληνικής οικονομίας ή όποια είχε εξασθενήσει εξαιτίας του υψηλότερου πληθωρισμού της χώρας, σε σύγκριση με τον πληθωρισμό στις κυριότερες ανταγωνιστικές χώρες. Από τις αρχές του δεύτερου εξαμήνου του 1980 και μετά τη βελτίωση που παρατηρήθηκε στο ισοζύγιο πληρωμών, κεντρικός στόχος της συναλλαγματικής πολιτικής έγινε η καταπολέμηση του πληθωρισμού, από δε το τελευταίο τρίμηνο του 1980 η δραχμή παρακολουθεί τις εξελίξεις των νομισμάτων του Ευρωπαϊκού Νομισματικού Συστήματος.

Η ρευστότητα της οικονομίας εξακολούθησε να μειώνεται το 1980 σαν συνέπεια της νομισματικής πιστωτικής πολιτικής. Όμως η προσφυγή του δημόσιου τομέα στα τραπεζικά διαθέσιμα αντί στην αγορά απ' ευθείας και με τους επικρατούντες όρους, καθώς και η αύξηση των έπιτοκίων που προσείλκυσε στις τράπεζες μεγαλύτερο μέρος από την αποταμίευση, οδήγησαν σε αύξηση του δανεισμού του δημόσιου τομέα από την τράπεζα της Ελλάδος (1979 ήταν 92,6 δισεκ. δρχ. Το 1980 έφτασε τα 158 δισεκ).

Υποδείχνει ο κ. Ζολώτας: Συνέχιση αυστηρού νομισματικού και πιστωτικού ελέγχου.— Βαθμιαία μείωση του δημοσίου ελλείμματος με παράλληλη άμεση προαγωγή του δημόσιου τομέα στην αγορά.— Συγκράτηση της αυξητικής τάσεως όλων των εισοδημάτων γενικά.— Λήψη μέτρων για βελτίωση της παραγωγικότητας που οφείλεται λιγότερο σε κυκλικούς λόγους και περισσότερο στη μακρά παρασιμότητα των βιομηχανικών επενδύσεων.— Παραμερισμό των πολλών αντικινήτρων που ξεκινάν από τις κρατικές παρεμβάσεις και τις γραφειοκρατικές διαδικασίες.

Τά έπιτόκια υποστήριξε ο κ. διοικητής δέν είναι δυνατό κάτω από τις σημερινές συνθήκες να μειωθούν. Καί υπόδειχνει την ανάγκη να διατηρηθούν στα σημερινά επίπεδα καί, αντίθετα, να αντιμετωπισθεί ή αύξηση των με ταυτόχρονη αναδιάρθρωση των. Ο κ. Ζολώτας παραδέχτηκε τις αρνητικές συνέπειες των υψηλών έπιτοκίων πάνω στην αποδοτικότητα των επιχειρήσεων και στις επενδύσεις. Όμως κρίνει ότι επιβάλλεται ή διατήρηση τους για τις καταθέσεις και για τις χορηγήσεις, αφού είναι κατώτερα από το ρυθμό του πληθωρισμού.

Παρατηρήσεις

Επίμονα και σχεδόν μονότονα ο κ. Ζολώτας στέκεται στην περιοριστική πολιτική με την όποια,

μαζί με την καταπολέμηση των αντικινήτρων και της γραφειοκρατίας, θά καταστεί δυνατό να δαμασθεί ο υπ' αριθμόν 1, αν όχι μοναδικός, έχθρος, ο πληθωρισμός. Έδώ έπισημαίνονται οι αποκλίσεις γνώμων, απόψεων και μεθόδων του κ. Ζολώτα από το ένα μέρος και της Κυβερνήσεως, ακόμη δε και των παραγωγικών τάξεων από το άλλο καθώς και του ΚΕΠΕ του όποιου την έρμηνεία ότι ο σύγχρονος πληθωρισμός έχει κυκλικά αίτια, μερικώς μονάχα δέχεται ο κ. καθηγητής. Με την Κυβέρνηση ο κ. Ζολώτας δέν συμφωνεί στην αντιμετώπιση της καταστάσεως. Γιατί τόσο ο κ. διοικητής όσο και ή Κυβέρνηση συμφωνούν ότι μόνος ο περιορισμός της ζήτησεως δέν αρκεί για την καταπολέμηση του πληθωρισμού. Καί ότι χρειάζεται, ταυτόχρονα, τόνωση της προσφοράς. Από δω όμως απομακρύνονται οι απόψεις. Καί ο μέν κ. Ζολώτας υποστηρίζει ότι ή αύξηση της προσφοράς θά πρέπει να επιδιωχθεί με τον έκσυγχρονισμό και την ενίσχυση του παραγωγικού δυναμισμού της χώρας καθώς και με την προώθηση των αναγκαίων διαρθρωτικών μεταβολών στην οικονομία, δηλαδή αύξηση της παραγωγικότητας. Η δε Κυβέρνηση με την πιστωτική επέκταση προς το ύφιστάμενο παραγωγικό δυναμικό και με νέες παραγωγικές επενδύσεις και μεταβολή στην εισοδηματική πολιτική. Παράλληλα όπως ο ύπουργός αναπληρωτής Συντονισμού κ. Παλαιοκρασάς έξήγησε καθαρότητα («Οικονομικός Ταχυδρόμος» 18 της 30.4.81) ή Κυβέρνηση πιστεύει ότι ο πληθωρισμός και ή παραοικονομία θά ελεγχθούν με την αρση των ελεγχων στο συνάλλαγμα, στις τιμές. Με την άπελευθέρωση των έπιτοκίων και με την καθιέρωση των νέων εκείνων θεσμών που απαιτούνται για την έπιτυχία της εντάξεως μας στην Κοινή Άγορά και οι όποιοι και άσχετα, ακόμη με την ΕΟΚ μάς είναι αναγκαίοι.

Οι παραγωγικές τάξεις με τους συνδικαλιστικούς εκπροσώπους (Δ. Κυριαζής του ΣΕΒ, Μ. Νειάδας του ΕΒΕΠ, Κ. Βογιατζής του ΒΕΑ) διακήρυξαν την αντίθεση τους στον περιορισμό της χρηματοδοτήσεως του ιδιωτικού τομέα και υπογράμμισαν ότι ο δημόσιος τομέας χρηματοδοτείται για τα έλλείμματα του σε βάρος του ιδιωτικού. Έτσι ένας μεγάλος αριθμός βιομηχανικών επιχειρήσεων έχει περιέλθει σε πολύ δύσκολη θέση από απόψεως ρευστότητας. Η έλλειψη αυτή ρευστότητας δημιουργεί άμφιβολίες για την αποτελεσματικότητα των νέων επενδυτικών κινήτρων (1116/81). Ζήτησαν άπελευθέρωση τραπεζικού συστήματος, τονίζοντας ότι μόνος ο έλεγχος της νομισματικής κυκλοφορίας δέν αρκεί.

Απόκλιση, ακόμη και αντίθεση, μεταξύ της Τραπεζής της Ελλάδος και της Κυβερνήσεως ύπάρχει και στις προβλέψεις, όπου ή Κυβέρνηση αισιοδοξεί, ενώ ο κ. Ζολώτας επιμένει ότι είναι δύσκολο να προσδιοριστεί ή έκταση και ή χρονική διάρκεια της ύφέσεως, προβλέποντας, για το 1981, ρυθμό αύξησης του πληθωρισμού στα 22-23% με την προϋπόθεση ότι θά συνεχισθεί ή περιοριστική πολιτική και δέν θά μεταβληθεί το καθεστώς των έπιτοκίων.